

AKADEMIKU MIROSLAVU ŠICELU (1926.-2011.) U SPOMEN

S dubokim poštovanjem i zahvalnošću prisjećamo se akademika Miroslava Šicela, preminuloga 25. studenoga 2011. u 86. godini života, čovjeka koji je ostvario iznimno bogat doprinos hrvatskom nacionalnom kolektivitetu - hrvatskoj znanosti, umjetnosti i kulturi i prosvjeti; nadasve hrvatskoj književnoj historiografiji.

Miroslav Šicel rođen je 16. kolovoza 1926. god. u Varaždinu. Završivši studij jugoslavenskih jezika i književnosti te ruskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao 1950. godine. Nastavničku karijeru počinje kao srednjoškolski profesor radeći u nekoliko zagrebačkih gimnazija, a nastavlja je – nakon što je 1957. izabran za asistenta na Katedri za noviju hrvatsku književnost – na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na istom je fakultetu i doktorirao 1962. obranivši disertaciju *Franjo Horvat Kiš – tehnika pisanja malog pisca*; iste je godine izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta, a 1974. postaje redovitim profesorom na Katedri za noviju hrvatsku književnost, na kojoj vrlo aktivno, vrlo plodotvorno djeluje – i kao nastavnik i kao znanstvenik, jedno vrijeme i kao voditelj Katedre – do umirovljenja 1996. godine. Znanstveni i nastavnički habitus Miroslava Šicela nije ostao vezan samo za matičnu katedru i fakultet, nego je jednim dijelom profiliran i u inozemstvu – akad. god. 1956./1957. bio je na specijalizaciji za metodologiju proučavanja književnosti u Poljskoj, kod profesora Markiewicza u Krakowu; kao gost profesor ili pak po pozivu predavao je hrvatsku književnost na više europskih sveučilišta: u Kölnu, Moskvi, Lenjingradu, Budimpešti, Berlinu, Krakowu, Mannheimu, Kopenhagenu, Warszawu, Göttingenu, Leipzigu, Giessenu. Uz znanstveno-nastavnu djelatnost, Miroslav je Šicel obavljao više drugih odgovornih poslova: bio je direktor Instituta za književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, šef Katedre za noviju hrvatsku književnost te predstojnik Odjela za jezike i književnost na istom fakultetu; predsjednik Hrvatskoga filološkog društva; predsjednik Saveza slavističkih društava Jugoslavije; član uredništva časopisa *Croatica* i *Filologija* itd.

Koliko je rad Miroslava Šicela prepoznat i priznat u hrvatskoj znanstvenoj, prosvjetnoj i kulturnoj javnosti svjedoče radovi istaknutih hrvatskih znanstvenika (N. Batušića, V. Brešića, I. Frangeša, C. Milanje, K. Nemeca, D. Rosandića, J. Skoka i dr.), objavljeni u zbornicima posvećenima akademiku Šicelu, u pojedinačnim knjigama ili pak u periodici; svjedoči to i činjenica da je istaknuti profesor i znanstvenik 1983. postao članom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (prvotno kao član suradnik, a od 1996. kao redoviti član) te da je za svoj rad dobio više nagrada i priznanja: 1974. nagradu "Božidar Adžija" za knjigu *Programi i manifesti u hrvatskoj književnosti*; uz šezdesetu obljetnicu života, 1986., nagradu za životno djelo "Davorin Trstenjak"; nagradu za životno djelo Grada Varaždina, 2005.; odlikovanje Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića, 1999.; počasni doktorat Sveučilišta u Rijeci, 2001.

Prvi rad o književnosti Miroslav Šicel objavio je još u srednjoškolskoj dobi ("Čitajući Kovačića", *Hrvatska mladost*, 1944.); kao srednjoškolski profesor

piše kritičke članke o recentnoj književnosti te o pitanjima nastavničke struke, a zaposlivši se na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kao čovjek "koji je čitav svoj radni vijek ugradio u hrvatsku književnost i književnu historiografiju"¹, u punoj će mjeri razviti svoj vrlo plodan književni, znanstveni i stručni rad. Intenzivno i znanstveno odgovorno baveći se novijom hrvatskom književnošću više od šezdeset pet godina, sve do posljednjih mjeseci života – sudjelujući na brojnim kroatističkim i slavističkim skupovima, objavljujući i surađujući u istaknutim znanstvenim edicijama – afirmirao se kao jedan od najistaknutijih povjesničara hrvatske književnosti, prepoznatljive Barčeve književno-povijesne orijentacije, sljedbenik tradicije hrvatske znanosti o književnosti (posebice svojih velikih prethodnika Vatroslava Jagića, Branka Vodnika i Antuna Barca), ali i njezin inovator, koji je tradicionalne koncepcije povijesti hrvatske književnosti obogatio i uskladio s modernijim analitičkim konceptom vrednovanja književnosti, posebice onim Ive Frangeša.² Objavio je dvadesetak knjiga te više od dvije stotine znanstvenih i stručnih radova; priredio je nekoliko antologija (*Antologija hrvatske kratke priče*, 2001.; *Antologija hrvatskog književnog eseja 20. stoljeća, I i II*, 2002.) te izdanja većeg broja djela hrvatskih pisaca (u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, kao i u *Stoljećima hrvatske književnosti*, te u nakladama "Školske knjige" i "Mladosti"). Od književnopovijesnih djela Miroslava Šicela najznačajnije su knjige: *Pregled novije hrvatske književnosti* (1966., 1971., 1979.), *Stvaraoci i razdoblja u novijoj hrvatskoj književnosti* (1971.), *Programi i manifesti u hrvatskoj književnosti* (1972.), *Književnost moderne* (1978.), *Hrvatska književnost* (1982.), *Riznica ilirska 1835.-1895.* (1985.), *Hrvatska književnost 19. i 20. stoljeća* (1997.), petoknjižje *Povijest hrvatske književnosti* (knj. I – *Od Andrije Kačića do Augusta Šenoae*, 2004.; knj. II – *Realizam*, 2005.; knj. III – *Moderna*, 2005.; knj. IV – *Hrvatski ekspresionizam*, 2007.; knj. V – *Razdoblje sintetičkog realizma /1928.-1941./*, 2009.), moderno napisana znanstvena sinteza u kojoj je kritički valorizira hrvatsku književnost od Andrije Kačića Miošića do 1941. godine. Uz književnopovijesne sinteze, Miroslav Šicel objavio je monografije *Matoš* (1966.), *Kovačić* (1984.), *Gjalski* (1984.), *Rikard Jorgovanić* (1991.) te knjige studija i eseja *Osmišljavanja* (1987.), *Ogledi iz hrvatske književnosti* (1990.), *Hrvatski književni obzori* (1997.), *Pisci i kritičari*, 2003., *Hrvatski književni retrovizor* (2011.). U tim je radovima, pišući o velikom broju književnika, Šicel obradio širok spektar problematike iz hrvatske književnosti; zamjetne su pri tom njegove sklonosti ka

¹ Krešimir Nemeč, Predgovor, u: *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU*, br. 16-17/2006., str. 15.

² "Već je u članku *Antun Barac – Ivo Frangeš ili: od filologije do estetike*, analizirajući Barčevu i Frangešovu ideju povijesti književnosti, Šicel izrekao jednu značajnu opasku. Naime, uspoređujući jedan i drugi tip metodologije, on ističe kako je za Barca, po stupnju važnosti, na prvome mjestu nacionalno značenje hrvatske književnosti, potom element ljudskog smisla, a tek na trećem mjestu umjetnička vrijednost. Za Frangeša pak, drži Šicel, redosljed je obrnut, dakle s prevalencijom estetske vrijednosti i stilske uspješnosti (usp. Šicel, 2003:320). Ako se pomnije iščitavaju Šicelove povijesti hrvatske književnosti, razaznat će se nastojanje da se te dvije 'krajnosti' pomire. Riječ je o tome da se uvažava i Barčeva nastojanja i zalaganja, kad je riječ o hrvatskoj povijesti književnosti, a kod Barca, kao i u Šicela, moramo imati na umu upravo ono 'hrvatske', kao i Frangešovo uvažavanje umjetničke vrijednosti i stilske karakteristike, sve u Šicelovu 'ključu' atipičnosti. Taj tip kompromisa jamačno ne vodi do konformizma nego do trijeznoga modeliranja tipa književnopovijesne metode koja mora voditi računa o daleko širem spektru uvjetovanosti književnoga djela, ako ne želi upasti u svojevrsni estetički monumentalizam kakvog je zagovarao primjerice Haler. Toga će se načela (kompromisa) držati i Šicel." (Cvjetko Milanja, "Šicelova koncepcija i metodologija povijesti književnosti", *Kolo*, br. 5-6/2011., internetski izvor: http://www.matica.hr/kolo/kolo2011_5.nsf/AllWebDocs/Sicelova_koncepcija_i_metod... 5. 9. 2012., str. 2.)

piscima bliskim njegovu zavičaju – posebice prema A. Kovačiću, K. Š. Gjalskom, A. G. Matošu, M. Krleži, F. Horvatu Kišu, S. Kolaru – te vrlo istančan književno-kritički senzibilitet za njihovo stvaralaštvo, koji je došao do izražaja i u većem broju radova o S. S. Kranjčeviću, V. Nazoru, I. Brlić-Mažuranić i A. Cesarcu, pa i u radovima u kojima je, tragom A. Barca, otkrivao "veličinu malenih"³ (J. Leskova, R. Jorgovanića, J. Draženića, Z. Marković i dr.); u većem broju radova, kao vrstan znalac, piše o književnopovijesnim istraživanjima i o istaknutim hrvatskim kritičarima i povjesničarima književnosti (i starijima i suvremenima), posebice često o A. Barcu.

Veoma važan segment znanstvenoga i stručnog rada Miroslava Šicela čine brojni udžbenici književnosti za srednje škole, recenzije udžbenika i metodički priručnici za nastavnike te članci o unapređivanju nastave književnosti; isto tako i sudjelovanje u stvaranju novih nastavnih programa iz hrvatskog jezika i književnosti za srednju školu te zauzetost u promicanju novih smjernica u književnom odgoju.⁴ Srednjoškolske udžbenike o književnosti – u koautorstvu s I. Frangešom, V. Zaninovićem, K. Nemecom, J. Skokom i D. Rosandićem – objavljivao je od 1962. godine, pa su preko njih brojne generacije učenika u Hrvatskoj stjecala znanja o književnosti. Prema sudu jednog od njegovih suautora, Dragutina Rosandića, "u povjesnici izdavanja udžbenika i priručnika književnosti u Hrvatskoj upravo Miroslavu Šicelu pripada čelno mjesto među povjesničarima hrvatske književnosti".⁵

Kao jedan od "arhitekata kroatistike"⁶, kao jedan od najzaslužnijih za promicanje svijesti o hrvatskoj književnosti kao temeljnom segmentu nacionalne kulture, akademik Miroslav Šicel svojim je impozantnim književnopovijesnim i književno-kritičkim opusom, vrlo opsežnim redaktorskim i uredničkim radom, te višedecenijskom sveučilišnom nastavničkom djelatnošću, kao i radom na udžbenicima za srednje škole, dao je velik, iznimno značajan doprinos hrvatskoj znanosti, umjetnosti i kulturi i višestruko obogatio brojne generacije srednjoškolskih učenika, studenata kroatistike, nastavnika i znanstvenika. Kao njegova studentica, mogu reći: ne samo znanjem! – baš kako napisao njegov student i suradnik Krešimir Nemeć, "Uvijek susretljiv, izrazito pozitivne energije, hedonist u plemenitom smislu riječi – studentima je bio omiljeni profesor, a kolegama drag prijatelj i nesebičan savjetnik."⁷ Hvala, Professore!

Zvezdana Rados

³ Njegova doktorska teza vezana je upravo za jednog od takvih autora: *Franjo Horvat Kiš – tehnika pisanja malog pisca* (1962.).

⁴ Usp. Dragutin Rosandić, "Miroslav Šicel kao suautor udžbenika hrvatske književnosti", *Kolo*, br. 5-6, 2011., http://www.matica.hr/kolo/kolo2011_5.nsf/AllWebDocs/Miroslav_Sicel_kao_suautor_u... 5. 9. 2012., str. 1.

⁵ Isto, str. 4.

⁶ Krešimir Nemeć, "Štovanje tradicije, osjećaj mjere", *Vijenac*, br. 463, 1. prosinca 2011.

⁷ Isto.